

Dierenarts Berghuis over OCD, beweging en voeding

Voor de fokker is OCD in eerste instantie een emotionele zaak en pas in tweede instantie een (vaak) financieel verhaal. Het komt bij 20-25% van de warmbloed paarden voor. Genezing is dan al niet meer mogelijk, een operatieve ingreep is vaak noodzakelijk om het paard te kunnen verkopen c.q. voor de sport te behouden. Is het defect aan meerdere gewrichten zichtbaar dan is zelfs een operatie te kostbaar. Aan de andere kant de paarden hoeven er geen last van te krijgen. Het gebrek gaat dan meer een verkoop technische rol spelen dan een medisch-veterinaire rol. Er zijn nog geen uitgebreide onderzoeken geweest om te kunnen vast stellen dat paarden met OCD minder (op lager niveau) of minder lang in de sport presteren in vergelijking met paarden die niet met deze afwijking zijn behept. Er is natuurlijk wel degelijk iets aan de hand als 1 op de 4 of 1 op de 5 paarden deze afwijking hebben, van een ziekte mag je eigenlijk niet spreken. Voor de fokkers ligt hier dan ook een taak om er wat aan te doen en er zijn gelukkig mogelijkheden, zonder grote kosten, om hier wat aan te doen.

In de zestiger jaren zijn het de Zweedse onderzoekers geweest die voor het eerst over deze aandoening publiceerden. In het begin werd hier nog wel eens lachend overgegaan en het werd een tijdlang betiteld als de "Zweedse ziekte". Nu daar is men wel van terug gekomen! Alle onderzoeken tot nu wijzen uit dat er wel van een erfelijkheid sprake is, maar van een erfelijk gebrek kan men niet spreken. De erfelijkheid ligt meer in vlak van de aanleg tot het verkrijgen van het gebrek als de omstandigheden gunstig zijn (of ongunstig zijn). Hier kom ik later op terug. Deze erfelijkheidsgraad is net zo hoog als de erfelijkheid van de prestatie aanleg nl. 0,24. en daar selecteren we sterk op. (Kans is tweemaal zo hoog)

OCD is een gegeneraliseerde aandoening

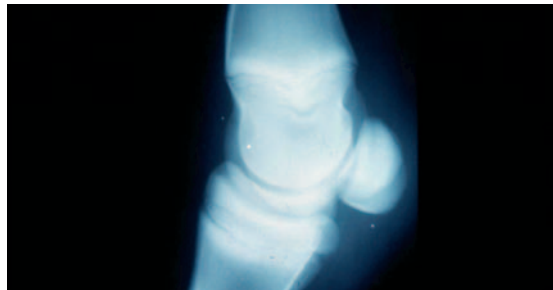
d.w.z. het komt in het gehele lichaam voor op die plaatsen waar de groei plaats vindt. Hoe vindt deze groei plaats?. In de groei schijven van alle botten wordt eerst kraakbeen gevormd. Dit kraakbeen wordt omgezet in bot. En op dat moment gaat er wat mis; wat er nu precies mis gaat weet men nog niet. Wel weet men al iets van de factoren welke hier in vloed op hebben:

1. snelle groei, een zogenaamde groei spurt. De afwijking wordt dan ook meer bij grote paarden gezien dan bij kleine paarden; hier zit ook weer een deel erfelijkheid in, grote paarden groeien sneller en hoogte maat is genetisch vast gelegd.

2. Dus erfelijkheid speelt een rol.
3. Voeding speelt een rol en deze moet niet onderschat worden.
4. Beweging van het jonge veulen, vooral gedurende de eerste levens maanden.

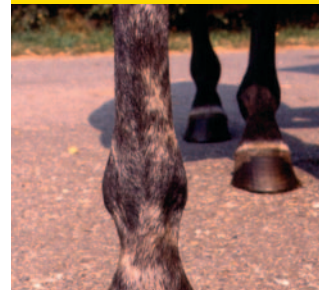
Erfelijkheid

Een ieder die in de paarden fokkerij zit kent wel hengsten en of merrie lijnen waarin vaker ocd in de nafok zit dan menigeen lief is. De enige remedie om hier wat aan te doen is selecteren. Snelle groei, hier is soms niets aan te doen, voer altijd gelijkmatig in optimale hoeveelheden, qua voederwaarde liever wat aan de krappe kant dan aan de royale kant, wel dat de mineralen en de sporenelementen er in zitten. Om dit met een voorbeeld te illustreren: 60 gespeende veulens: 3 groepen van 20 veulens. Onbeperkt (kracht)voer; 18 van de 20 OCD; normaal (kracht)voer; 4 van de 20 OCD; Heel schraal (kracht)voer, scherpe rug, dikke buik, geen van de 20 veulens hadden OCD. Voeding van de merrie gedurende de dracht. Hier kom ik straks nog op terug. Beweging van het veulen, vooral gedurende de eerste levensmaanden. Als een veulen aan het bewegen is krijgen de spieren, de pezen, maar ook het kraakbeen prikkels door deze belasting zodat dit kraakbeen zich kan gaan aanpassen aan deze belasting. Dit geldt met name voor het kraakbeen in de gewrichten, want daar speelt OCD haar negatieve rol. Onderzoek heeft uitgewezen dat de optimale beweging voor een veulen weidegang met de merrie is, hier hoeft de fokker dus niets speciaals te doen. Er zijn in Duitsland zelfs stamboeken welke hun fokkers adviseren om niet te vroeg in het voorjaar te gaan fokken, de veulens moeten dan te lang op stal blijven.



Waar treden deze veranderingen het meeste op?

Op de plekken waar de groei plaats vindt, o.a. in de groei schijven van de lange pijpbeenderen kunnen we dat zelfs aan de buiten kant zien. Gaat de groei snel dan wordt er veel kraakbeen gevormd, wordt dit te langzaam in bot omgezet dan gaat een dergelijk plek uitpuilen doordat het kraakbeenlaag te dik wordt en te zacht is om het →



gewicht te dragen. Een bekend verschijnsel zijn de 'vierkante' kogeltjes bij de veulens. (Ik heb hier een foto van) Ook in de gewrichten treedt dit verschijnsel op. Krijgt een veulen maar af en toe beweging dan kunt u zich voorstellen dat het kraakbeen zich niet aangepast heeft en er scheurtjes ontstaan en er zelfs stukjes afbreken bij plotselinge bewegingen. Deze stukjes worden wel in bot omgezet en zijn dan later op de ro-foto als zodanig te zien, losse stukjes in het gewricht.

Voorkeursplaatsen.

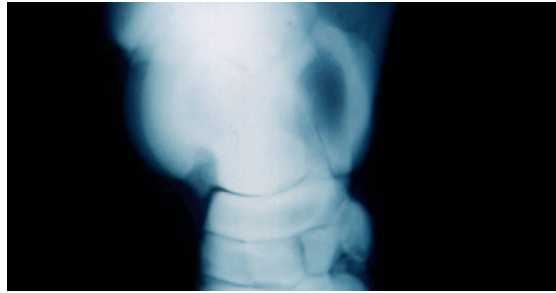
Spronggewricht-kniegewricht-kogels achterbeen en halswervels. (Wobblers).

Krachtvoer, Cu (koper).

Het is al langer bekend dat als er meer Cu in het voer zit dan de norm voorschrijft, er dan een positief effect ontstaat op de frequentie van het voorkomen (preventief) van oc en ocd. Tot een paar jaar terug werd er dan ook gezegd dat de drachtige merrie en het veulen en het jaarling het krachtvoer met extra Cu moest hebben. Recent onderzoek heeft aangetoond dat veulens welke met een voorraadje Cu in de lever worden geboren als jaarling tot 50% minder OCD en OC in de knie en kogels achter hebben in verhouding met veulens welke zonder voorraadje Cu in de lever werden geboren. Dit heeft niets met erfelijkheid te maken want het zelfde onderzoek heeft aangetoond dat al deze veulens op jonge leeftijd in de zelfde mate OC en OCD hebben. Echter bij de veulens met het Cu voorraadje treedt in de knie en kogeltjes achter in veel gevallen herstel op gedurende het eerste levens jaar. Het zou dan ook voldoende zijn om gedurende de laatste 3-5 maanden van de dracht het Cu rijke voer te geven. Het effect van dit voer tijdens het eerste 1 -1,5 jaar bij veulen en jaarling zou veel minder zijn in vergelijking met het voeren tijdens de dracht.

Wat voor voer moet ik mijn merrie dan geven?

Eerst moet men zich afvragen hoeveel Cu moet er in het voer zitten en wat zit er in standaard voer? In melk, hooi en gras zitten 5-10 ppm Cu. In standaard brok zit \pm 10 ppm Cu. en in veulenbrok zit meestal 30 ppm Cu. Volgens zowat alle onderzoeken moet er in het gehele voer 30-35 ppm Cu zitten om dat voorraadje Cu in de lever van het veulen op te bouwen. Met wat gereken komt men er uit dat er 's winters naast goed hooi krachtvoer met \pm 170 ppm Cu bijgevoerd



moet worden. Afhankelijk van de analyse van het hooi komt het er meestal op neer dat er 1-2 kg van deze brok moet worden bijgevoerd. Cu is het belangrijkste sporenelement maar ook andere sporenelementen moeten iets aangepast worden. De belangrijkste zijn Ca, P, Zn, Mg. Er moet een zekere verhouding bestaan tussen de sporen elementen onderling, maar het gaat te ver om er hier op in te gaan. Sinds een paar jaar zijn er commerciële krachtvoeder brokken op de markt met de goede concentraties.

Conclusie

Er zijn dus voor een fokker toch nog wel wat mogelijkheden om in de praktijk te gebruiken, maar het is altijd en, en.

Selecteren!

Niet alles wegdoen wat OC en OCD heeft. Heel streng selecteren heeft meer negatieve kanten dan positieve. Van heel veel gevallen van deze aandoening heeft het paard nooit last tijdens het gebruik in de sport en zolang er genetisch te weinig bekend is, niet het kind met het badwater weggooien. Beweging op jonge leeftijd, met de moeder de weide in. (Hoeft in principe niet veel te kosten) Voer en voermanagement; wat voer ik de drachtige merrie. Hoe voer ik mijn veulen / jaarling. Het is met deze maatregelen mogelijk om het percentage OCD-OC van 20-25% terug te dringen tot minder dan 5%.

G.A. Berghuis; dierenarts
specialist reproductie paard.